

บทความที่ : 23
Article :

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาใน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

*Causal Factors Affecting Democratic Political
Culture of Undergraduate Students in the
Universities in Bangkok and Metropolitan Areas*

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์*

Wanlop Rathachatranon

---

* ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ [Department of Political Science & public
Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University]; E-mail:
dr.wanlop@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 399 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานประกอบด้วยสถิติวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (path Analysis) และสถิติวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล มีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และตัวแปรการกล่อมเกลาทางการเมืองมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมากที่สุด

คำสำคัญ : วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย, นักศึกษาปริญญาตรี; ปัจจัยเชิงสาเหตุ

Abstract

This article purposed to study about causal factors related with democratic political cultural factor of undergraduate students in Universities in Bangkok and methopolitan area, Thailand. This research was a survey research by using a quantitative research methodology. Use samples total amount 399 peoples who are studying at undergraduate in Universities in Bangkok and methopolitan area. The statistics used the structural equation modeling (SEM). Result of the research found that model of structural relationships between political socialization and knowledge about Thai politics related with the democratic political culture factor, which was consistent with empirical data. This result based on the assumptions set as well as the political socialization factor had the highest influence on the democratic political culture factor.

Keywords: Democratic Political Culture; Undergraduate Students; Causal Factors

บทนำ

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสิ่งหนึ่งในการชี้วัดการพัฒนาการของประชาธิปไตยในแต่ละสังคม มาตั้งแต่ในช่วงทศวรรษที่ 1970 นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ได้มีการค้นคว้าในประเด็นดังกล่าวอย่างแพร่หลายผ่านมาทางอิทธิพลทางการเมืองจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นแม่แบบในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งในระยะหลังมานี้การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้ได้ลดความสำคัญลงไปเนื่องจากนักวิชาการมีความสนใจในประเด็นอื่นที่เข้ามาแทนที่ในวงวิชาการทางรัฐศาสตร์ไทย (ทิวากร แก้วมณี, 2553) ในปัจจุบันกลุ่มคนในสังคมไทยบางส่วนนั้น มีการเรียนรู้ต่อต้านอำนาจ และการมีพฤติกรรมการเมืองในรูปแบบอริยะขัดขืนมากขึ้น อันเป็นผลจากการเข้าใจสภาพการเรียนรู้ทางการเมือง และการให้เสรีภาพภายในระบบการเมือง

ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา และมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะของตน ซึ่งการศึกษาและการพัฒนาชนชั้นกลางที่มีโอกาสได้รับการศึกษา และมีฐานะทางเศรษฐกิจ – สังคมเหนือกว่า ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไปเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระยะยาว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเป็นอิสระ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงบุคลิกและอุปนิสัยส่วนตัว และส่งผลถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ผลที่ได้จะแสดงถึงพฤติกรรมทางการเมืองด้วย ฉะนั้นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแก่บุคคลหนึ่งๆ จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานโดยอาศัยกระบวนการกล่อมเกลาก่อนทางการเมือง (political socialization) เป็นปัจจัยหลักซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จะมีผลก่อให้เกิดมโนทัศน์ทัศนคติ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งขึ้นได้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว., 2525: 13)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกลับกลุ่มนิสิต นักศึกษา

ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลนั้นเนื่องจากเป็นศูนย์รวมในด้านต่างๆในการปกครองประเทศ หรือทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น และการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากคนในสังคมไม่มีจิตสำนึกแบบประชาธิปไตยหรือไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้วก็ยากที่จะปฏิรูปการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยได้ (ลิขิต ธีรเวคิน: 2547) ดังนั้นกลุ่มประชากรที่จะมีการขัดเกลาให้มีจิตสำนึกแบบประชาธิปไตยนั้นน่าจะเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นนิสิต นักศึกษา ดังนั้นงานวิจัยเล่มนี้จึงศึกษานิสิตและนักศึกษาที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองและความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมืองและความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้จะจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยจะศึกษาในช่วงระหว่าง
เดือน ตุลาคม 2559 – ตุลาคม 2560

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. การกล่อมเกลາทางการเมือง ได้แก่ 1.1 การกล่อมเกลาทางการเมืองจากครอบครัว 1.2 การกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถานศึกษา และ 1.3 การกล่อมเกลาทางการเมืองจากกลุ่มเพื่อน

2. ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย ได้แก่ 2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองไทย 2.2 ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา 2.3 ความรู้เกี่ยวกับราชบริหารส่วนท้องถิ่น 2.4 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และ 2.5 ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองและรัฐประหาร

ตัวแปรตาม คือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1. ความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย 2. ความยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น 3. ความไว้วางใจและยอมรับความสามารถของผู้อื่น 4. คุณค่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5. ความเคารพในกฎกติกาของสังคม 6. ความสนใจและการติดตามกิจกรรมทางการเมือง และ 7. การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย 6 แห่งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประกอบด้วย 1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 4. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 5. มหาวิทยาลัยรังสิต และ
6. มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 115,615 คน

การสุ่มตัวอย่างนิสิตใช้วิธีการสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรสำหรับการศึกษา โดยใช้สูตรของ Wanlop (2556) ได้จำนวน 399 คน

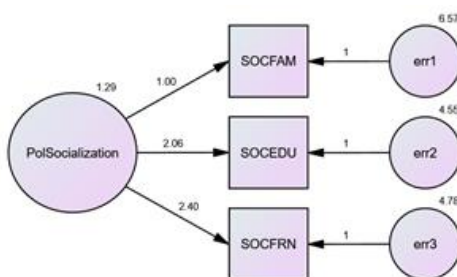
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานประกอบด้วยสถิติวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) และสถิติวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM)

สรุปผลการวิจัย

- 1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลารoad การเมือง มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.การกล่อมเกลารoad จากครอบครัว (SOCFAM) 2.การกล่อมเกลารoad การเมืองจากสถานศึกษา (SOCEDU) 3.การกล่อมเกลารoad การเมืองจากกลุ่มเพื่อน (SOCFRN)

เมื่อใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) พบว่า ค่า Chi-square = 0 Degrees of freedom = 0 Probability level = .000 และ CMIN/DF = 0 จะเห็นได้ว่า ค่า Probability level มีค่าน้อยกว่า .05 และ CMIN/DF มีค่ามากกว่า 3 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบนั้นเหมาะสมหรืออีกนัยหนึ่งโมเดลที่สร้างขึ้นนั้นกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดปรากฏดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: แสดงองค์ประกอบของตัวแปรความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมือง (PolSocialization)

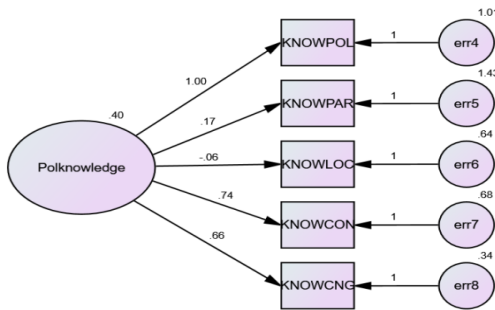

Chi-square = 0 Degrees of freedom = 0 Probability level = .001 CMIN/DF = 0

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย (Polknowledge) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองไทย (KNOWPOL) 2.ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา (KNOWPAR) 3.ความรู้เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (KNOWLOC) 4.ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ (KNOWCON) 5.ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองและรัฐประหาร (KNOWCNG)

เมื่อใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) พบว่า ค่า Chi-square = 3.075 Degrees of freedom = 5 Probability level = .688 และ CMIN/DF = .615 จะเห็นได้ว่า ค่า Probability level มีค่าน้อยกว่า .05 และ CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 3 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบนั้นเหมาะสม หรืออีกนัยหนึ่งโมเดลที่สร้างขึ้นกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดปรากฏดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2: แสดงองค์ประกอบของตัวแปรความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย (Polknowledge)

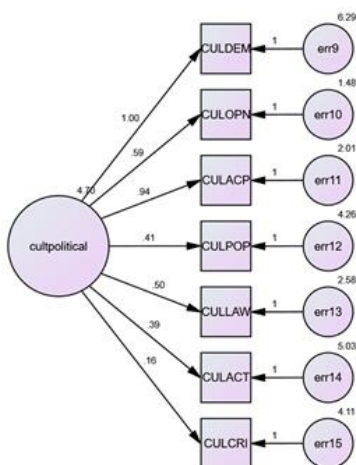

Chi-square = 3.075 Degrees of freedom = 5 Probability level = .688 CMIN/DF = .615

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (CULDEM) 2. ความยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น (CULOPN) 3. ความไว้วางใจและยอมรับความสามารถของผู้อื่น (CULACP) 4. เห็นคุณค่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง (CULPOP) 5. ความเคารพกฎกติกาของสังคม (CULLAW) 6. ความสนใจและการติดตามกิจกรรมทางการเมือง (CULACT) 7. การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง (CULCRI)

เมื่อใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) พบว่าค่า Chi-square = 252.01 Degrees of freedom = 14 Probability level = 0.000 และ CMIN/DF = 18.001 แม้ว่าค่า Probability level มีค่าน้อยกว่า .05 และค่า CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 18.001 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบไม่มีความเหมาะสม หรืออีกนัยหนึ่งคือยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จำเป็นต้องปรับโมเดล รายละเอียดปรากฏดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : แสดงองค์ประกอบของตัวแปรตัวแปรวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบประชาธิปไตย (CultPolitical)

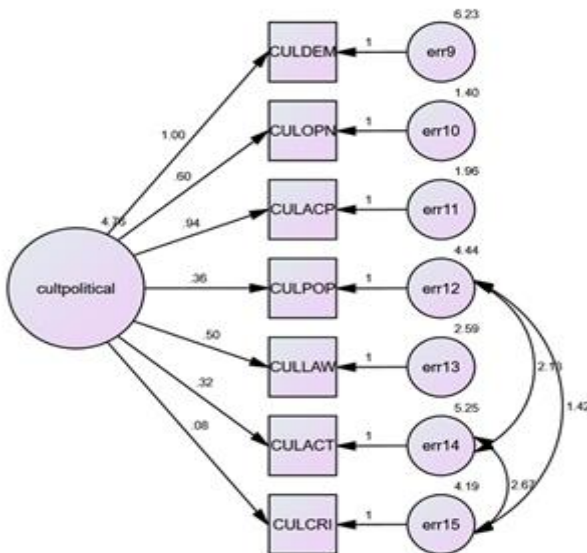
chi-square =252.011 Degrees of freedom =14 Probability level = .000
CMIN/DF =18.001

ตารางที่ 1: ตาราง Covariance : (Group number 1 - Default model)

			M.I.	Par Change
err14	<-->	err15	125.220	2.588
err12	<-->	err15	37.304	1.305
err12	<-->	err14	72.424	2.031
err10	<-->	err15	8.777	-.408
err10	<-->	err14	6.340	-.387
err10	<-->	err12	18.341	-.607
err9	<-->	err15	4.110	-.555

จากตารางที่ 1 ค่า MI เป็นดัชนีชี้ว่าตัวแปรที่ควรจะต้องถูกปรับแต่ง ซึ่งใช้วิธีการเชื่อมเส้นลูกศรสองหัวระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในการปรับแต่งองค์ประกอบ โดยต้องพิจารณาจากค่า MI ที่มากที่สุดตามลำดับ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ: 2557) ในตาราง Covariances จะพบว่า ค่า MI สูงสุดมีค่าเท่ากับ 125.220 ระหว่างคู่ตัวแปร CULACT และ CULCRI ลองลงมาคือระหว่างคู่ตัวแปร CULPOP และ CULACT และคู่สุดท้ายคือคู่ตัวแปร CULPOP และ CULCRI นั่นคือจำเป็นต้องพิจารณาคู่ตัวแปรดังกล่าวระหว่างการเชื่อมเส้นความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร และผลการวิเคราะห์โมเดลใหม่ได้ดังนี้

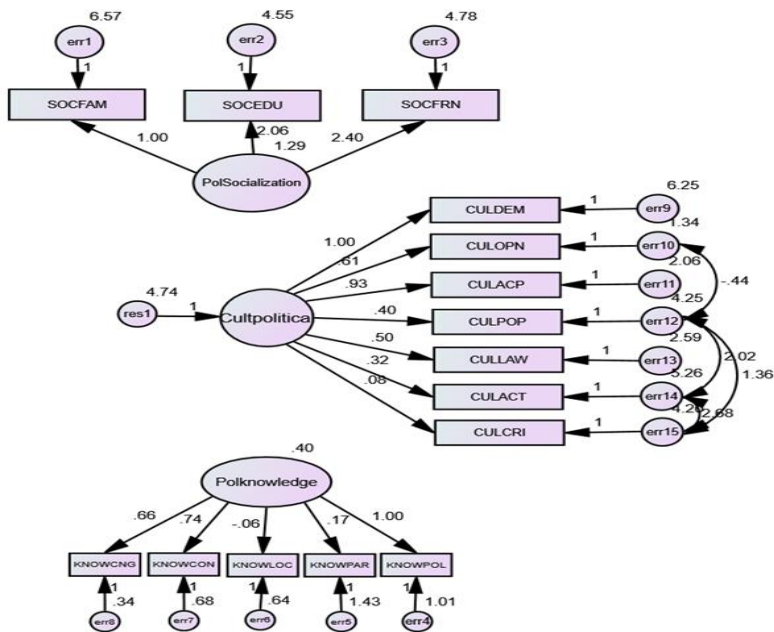
ภาพที่ 4 : แสดงองค์ประกอบของตัวแปรตัวแปรวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (CultPolitical) ที่ปรับแต่งแล้ว

chi-square =15.856 Degrees of freedom =11 Probability level = .147

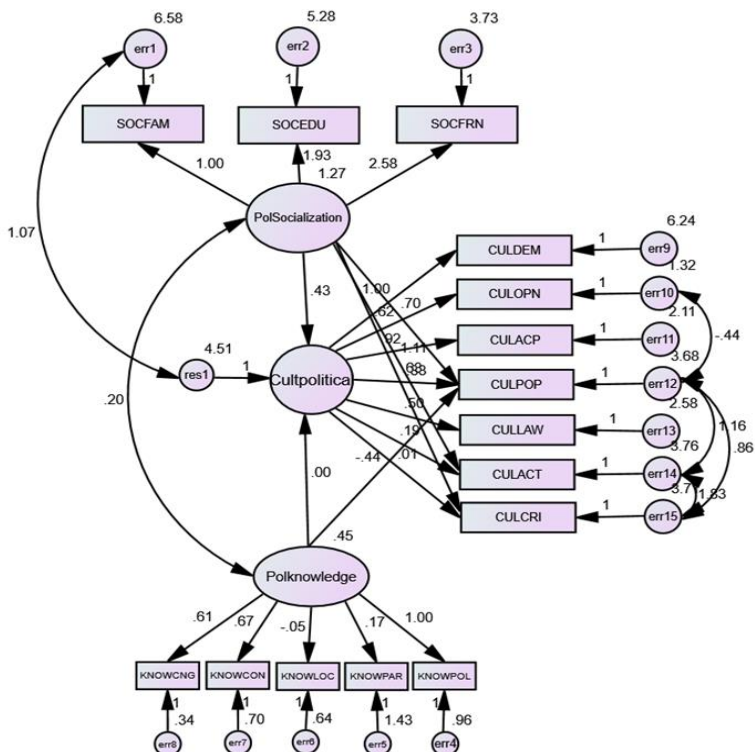
CMIN/DF = 1.441

เมื่อปรับแต่งองค์ประกอบตามภาพที่ 4 แล้วนั้น พบว่า ค่า Chi-square = 15.856 Degrees of freedom = 11 Probability level = .147 และ CMIN/DF = 1.441 จะเห็นได้ว่าค่า Probability level มีค่ามากกว่า .05 และ CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 3 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบนั้นมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลยังไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 220.878 Degrees of freedom = 84 Probability level = .000 CMIN/DF = 2.630 GFI = .935 RMSEA = .064) จำเป็นต้องปรับโมเดล ดังภาพต่อไปนี้

ค่า Chi-square = 244.611 Degrees of freedom = 86 Probability level = .000
CMIN/DF = 2.8843 GFI = .929 RMSEA = .068

จากภาพข้างต้น ค่า Chi-square = 244.611 Degrees of freedom = 86 Probability level = .000 และ CMIN/DF = 2.884 จะเห็นได้ว่า ค่า Probability level มีค่าน้อยกว่า .05 และ CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 3 GFI มีค่าเท่ากับ .929 ซึ่งเข้าใกล้ 1.0 RMSEA มีค่าเท่ากับ .068 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุนี้มีความเหมาะสม หรืออีกนัยหนึ่งคือยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จำเป็นต้องปรับโมเดล โดยพิจารณาจากค่า M.I. รายละเอียดปรากฏดังภาพต่อไปนี้

Chi-square = 93.696 Degrees of freedom = 78 Probability level = .109 CMIN/DF = 2.630 GFI = .970 RMSEA = .022

จากภาพข้างต้น พบว่า ค่า Chi-square = 93.696 Degrees of freedom = 78 Probability level = .109 และ CMIN/DF = 2.630 จะเห็นได้ว่า ค่า Probability level มีค่ามากกว่า .05 และ CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 3 GFI มีค่าเท่ากับ .970 ซึ่งเข้าใกล้ 1.0 RMSEA มีค่าเท่ากับ .022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีความเหมาะสม หรืออีกนัยหนึ่งคือ โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีค่าน้ำหนักอิทธิพล(weight regression) ดังนี้

ตารางที่ 2: โมเดลเชิงสาเหตุของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปัจจัยผล	วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย CultPolitical (R ² = 4.51)		
ตัวแปรเหตุ	DE	IE	TE
การกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมือง PolSocialization	.431		.431
ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย Polknowledge	.002		.002

DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect,

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}$ = .431) และได้รับอิทธิพลเชิงบวกจาก ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย ($\bar{X}$ = .002) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม พบว่า การกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมือง (.431) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกในระดับที่สูงกว่าความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยซึ่งมีอิทธิพลในเชิงลบ(.002) ต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาใน

เขตกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งหมายความว่า หากระดับของการกล่อมเกลாதทางการเมืองเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาเพิ่มขึ้น .431 ระดับ และในทางเดียวกันกับความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยที่เพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นเพียง .002 ระดับ

สรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการกล่อมเกลาททางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล มีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลครั้งนี้ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ 2 ประเด็นหลักคือ ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาททางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และประเด็นรองประเด็นสุดท้ายคือประเด็นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาททางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนี้

1.ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นอื่นๆเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และ

มหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้วนั้นพบว่าทั้งสองมหาวิทยาลัยมีระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง (ภูวน อุ่นจันทร์: 2548) และถัดมาในปี 2549 ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พบว่าระดับของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน(ณัฐธิดา ทองแผ่น: 2549) อีกทั้งในปี 2550 ซึ่งมีการศึกษาในหัวข้อ รัฐธรรมนูญในทรรศนะของประชาชน โดยการสำรวจของ ABAC Poll ผลปรากฏว่าประชาชนครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.6) ของตัวอย่างทั้งหมด 4,736 ตัวอย่างจาก 23 จังหวัด ไม่ทราบความหมาย ไม่เข้าใจ และไม่รู้จัก รัฐธรรมนูญ (อุไรวรรณ ธนสถิตย์: 2552) ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ผ่านมา 10 กว่าปีนั้นระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาของประเทศไทยนั้นยังอยู่ในระดับเดิม ทั้งๆที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี 2475 ซึ่งอาจจะเป็นเพราะกระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองให้แก่ นิสิต นักศึกษาของประเทศไทยนั้นก้อยู่ในระดับที่ปานกลางอยู่เช่นกันเมื่อดูในตารางที่ 5 ซึ่งเป็นไปตามที่ ลิขิต อีระเวคิน กล่าวไว้ว่าการกล่อมเกลารัฐบาลทางการเมืองนั้นมีผลโดยตรงต่อการก่อรูปของวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคม (ลิขิต อีระเวคิน: 2529) จึงไม่น่าแปลกใจนักกว่าทำไมระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงอยู่ในระดับเดียวกับกับการกล่อมเกลางานการเมือง

2.รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือโมเดลที่พัฒนาขึ้นระหว่าง การกล่อมเกลางานการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งจะพิจารณาโมเดลที่พัฒนาขึ้นดังนี้ ผลการวิจัยพบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นประกอบด้วยตัวแปรอิสระคือ การกล่อมเกลางานการเมือง ประกอบไปด้วยตัวแปรเชิงสังเกต 3 ตัวแปร คือการ

กล่อมเกลாதางการเมืองจากสถาบันครอบครัว การศึกษา และจากกลุ่มเพื่อน ที่ผู้วิจัยพิจารณาว่ามีความใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดจากแนวคิดของ จุมพล หนีมพานิช ปี 2528 เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองกับทัศนคติการเมืองของคนไทย และได้สังเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเมืองไทยขึ้นมา 7 ตัวแปร จากสถาบันทางการเมืองไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงท่าทีหรือบทบาทของบุคคลทางการเมืองด้วยการรับรู้และเข้าใจของบุคคลที่มีต่อการเมือง (Gabriel A. Almond และ Sidney Verba: 1965) ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งสองนี้จะมีความสัมพันธ์ในการก่อเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคม (ลิขิต อีร์เวคิน: 2529) ส่วนตัวแปรตามนั้นคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นมีตัวแปรสังเกตที่พัฒนาขึ้น 7 ตัวตามแนวคิดของ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2536) เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในสังคมไทย ซึ่งค่าน้ำหนักของอิทธิพล (Factor Loading) ของตัวแปรอิสระ การกล่อมเกลาทางและความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทย คือ 0.56 และ -0.03 ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้อธิบายได้ว่า การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาทางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น อยู่บนพื้นฐานการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศหลายเรื่อง เช่น แนวคิดของจุมพล หนีมพานิช (2528); ลิขิต อีร์เวคิน (2529); สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2536); ญัฐธิดา ทองแผ่น (2549); อุไรวรรณ ธนสฤติย์ (2552); Gabriel A. Almond and Sidney Verba (1965) ประกอบกับการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยตามหลังการวิจัย จึงได้ผลการวิจัยยืนยันสมมติฐานการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่าการกล่อมเกลากลับจากสถาบันครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาจึงเป็นสถาบันการศึกษา ดังนั้นทั้งสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมกล่อมเกลากลับมาทางเมืองในแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่นในสถาบันครอบครัวนั้นหากิจกรรมให้สมาชิกในครอบครัวนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆมากขึ้น และสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้สอนนั้นสนใจเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมืองและมีการแบ่งปันข่าวสารที่เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นกรณีตัวอย่างให้แก่นิสิต นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

2. จากผลการศึกษาพบว่าระดับวัฒนธรรมทางการเมืองในประเด็นด้านการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ดังนั้นรัฐบาลควรเปิดโอกาสในทั้งสื่อมวลชนประชาชนทั่วไป และนักศึกษามีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลหรือพูดคุยเรื่องการเมืองในที่สาธารณะได้อย่างเปิดเผย ซึ่งจะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเกิดขึ้นกับนิสิตนักและศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2556). *สังคมวิทยาการเมือง (Political Sociology)*.
กรุงเทพฯ : บริษัท โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์ จำกัด.
- จรรยา สุภาพ. (2519). *ระบบการเมืองเปรียบเทียบและหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่*.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- จุมพล หินพานิช. (2528). *พื้นฐานสังคม และวัฒนธรรมทางการเมืองไทย*.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิวากร แก้วมณี. (2553). *วัฒนธรรมทางการเมืองไทยภาคเหนือ*. เวทีสัมมนา
วิชาการ “แผ่นดินเดียวกันแต่อยู่คนละโลก” เวทีวิจัยสังคมวิทยาภาคเหนือ.
หน้า 147-161.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSSและ AMOS*. นนทบุรี: บริษัท เอส อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- นันทนา นัทโธภาส. (2557). *สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*.
สมุทรสาคร: APPA Printing Group Co.,LTD.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2523. กรอบการมองพฤติกรรมการเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์* ,
17 (1): 76-99
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2529). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลารัฐทางการเมือง*.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2547) ความสำเร็จของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย, *หนังสือพิมพ์
ผู้จัดการรายวัน*, สืบค้น จาก
<http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9470000056486>,
เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2559
- ลิขิต อีร์เวคิน.. (2553). *การเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2536). *วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไชยวัฒน์ คำชู และ นิธิ เนื่องจำนงค์. (2559). *การเมืองเปรียบเทียบ ทฤษฎี แนวคิด
และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2522). *การวิเคราะห์ระบบการเมือง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Gabriel, A. & Verba S. (1965). *Political Culture and Political
Development*. Princeton: Princeton University.
- Rathachatranon, W. and Noppon, A. (2017). Community Cultures &
Citizenships Enhancement Process for Delivering Public Service
at Local Community Level, *Governance Journal* 6 (2)

Translated Thai References

- Deerawakhin, L. (1986). *Political Culture and Political Socialization*. Bangkok: Thammasart University
- Deerawakhin, L. (2004). Success of Democratic Regime, *Manager Daily* (online), Retrieved on <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9470000056486>, (6th November 2016)
- Deerawakhin, L. (2010). *Thai Politics & Government*. Bangkok: Thammasart University
- Keawmanee, T. (2010). *Political Culture in the Northern*. Academic Seminar “Same Land But Each World. In Symposium of Sociology of Northern Region. Pp. 147 – 161.
- Khumchoo, C. & Niti, N. (2016). *Political Comparative, Theory, Concept and Case Study*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Limmanee, A. (1979). *Political System Analysis*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Nimpanich, C. (1985). *Social Basis and Thai Political Culture*. Bangkok: Sukhothai Thammathirat University.
- Nuttawaropas. (2014). *Political Communication: Theory & Applied*. Samut Sakorn: APPA Printing Group Co.,LTD.
- Phakathong, K. (2013). *Political Sociology*. Bangkok: O. S. Printing House Company Ltd.
- Phongpaew, P. (1980). Political Behaviour Perspectives. *Social Science Journal*, 17 (1): 76 - 99

- Silpjaru, T. (2014). *Statistical Analysis and Research by SPSS and AMOS*. Nontha Buri: S. R. Printring Massproduct Co, Ltd.
- Suparp, C. (1976). *Comparative Political System and New Political Analysis Principles*. Bangkok: Thaiwattanapanich
- Thamrongthunyawong, S. (1993). *Political Culture of Middle Class in Thai Society*. Bangkok: National Institute of Development Administration.